«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ' 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. ϛ' 63).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος ΚΖ'. — Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Μαρτίου 1937 — Ἀριθ. 1279

ΔΕΙΓΜΑ ΚΟΥΦΟΤΗΤΟΣ

Τὸ νὰ ἐγκωμιάζῃς τὸν ἑαυτόν σου προδίδει καὶ κουφότητα. Πραγματικῶς ἕνας ἄνθρωπος σοβαρὸς δὲν θὰ ἐπαινέσῃ ποτὲ τὸν ἑαυτόν του. Καὶ διὰ νὰ τὸ ἀντιληφθῇς, κρίνε τὸ πρᾶγμα ἐξ ἀναλογίας. Πῶς θεωρεῖς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἡ ὁποία ἀρέσκεται νὰ εὑρίσκεται διαρκῶς ἐμπρὸς εἰς τὸν καθρέπτην διὰ νὰ θαυμάζῃ μόνη της τὴν ὡραιότητά της παραθεωροῦσα καὶ τὰς προδήλους ἀσχημίας της; Ἢ πῶς εὑρίσκεις τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐκδηλώνων διαρκῶς θαυμασμὸν εἰς ὅ,τι πράττει φωνάζει δυνατὰ εἰς κάθε πρᾶξιν ἢ λόγον του εὖγε διὰ τὸν ἑαυτόν του;

Ὤ! ναί. Τὸ νὰ ἐγκωμιάζωμεν τὸν ἑαυτόν μας ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν αὐτοθαυμασμοῦ καὶ αὐταρεσκείας, ἡ ὁποία γεμίζει τὴν καρδίαν μας, καὶ οἱονεὶ κοχλάζουσα καὶ παφλάζουσα ἐκεῖ, ἐκχύνεται πρὸς τὰ ἔξω καὶ διὰ τῶν χειλέων μας. Εἶνε δὲ κατ' ἐξοχὴν ἐλαφρὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐξετάζει ἐσωτερικῶς τὸν ἑαυτόν του καὶ διὰ τοῦτο καταλαμβάνεται ἀπὸ τόσον ἐνθουσιασμὸν καὶ παραφοράν, ὥστε ἐκσπᾷ εἰς χειροκροτήματα καὶ ἐπιδοκιμασίας ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ του. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς πρέπει νὰ μὴ ἐσκέφθη ποτὲ σοβαρῶς διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ μὴ ἐξήτασέ ποτε μετὰ προσοχῆς τὸ ἐσωτερικόν του.

Πραγματικῶς. Ποῖός ποτε ἠρεύνησε προσεκτικὰ τὴν καρδίαν του καὶ δὲν εὗρεν ἐντὸς αὐτῆς βόρβορον καὶ ἀηδίαν; Ποῖος ἐξήτασεν ἀντικειμενικῶς τὸν χαρακτῆρά του καὶ δὲν διέκρινεν ἐλλείψεις καὶ ἐλαττώματα; Ποῖος ἐνεβάθυνεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν του καὶ δὲν ἀνεκάλυψεν ἐνοχὴν καὶ ἠθικὴν ἀσχημίαν; Ἐὰν οἱ ἄλλοι μᾶς εὑρίσκουν ἐλλείψεις, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ εὕρωμεν ἡμεῖς. Διότι ἡμεῖς ἔχομεν ἐνώπιόν μας καὶ τὰ ἀπόκρυφα βάθη μας, τὰ ὁποῖα μόνον εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὸν παντογνώστην Θεὸν εἶνε φανερὰ καὶ ἀποκεκαλυμμένα. Καὶ ὅταν λοιπόν, ἐκεῖ ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐντρεπώμεθα, εὑρίσκωμεν τοὐναντίον λόγους νὰ ἀποθαυμάσωμεν μόνοι τὸν ἑαυτόν μας· ὅταν σπεύδωμεν νὰ ἐκδηλώσωμεν μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸ κολακευτικὸν τοῦτο διὰ τὸν ἑαυτόν μας φρόνημα, τί ἄλλο ἀποδεικνύομεν παρ' ὅτι εἴμεθα ἐλαφροὶ καὶ κοῦφοι; ὅτι ἡ μωρία καὶ ἀνοησία τῆς οἰήσεως καὶ τοῦ ἐγωϊσμοῦ μᾶς ἀπετύφλωσε τόσον πολύ, ὥστε καὶ αἱ ἐλλείψεις μας νὰ φαίνωνται εἰς τὴν ἐκτίμησίν μας προτερήματα;

Ναί, ἀναγνῶστά μου. Ἐπειδὴ τὸ ἐσωτερικόν μας δὲν ἔχει ἀκόμη ἀναγεννηθῆ καὶ ἀνανεωθῆ, συμβαίνει ὥστε ὅλοι νὰ ἔχωμεν τὸν ἐγωϊσμόν μας. Ἠμπορεῖ ὅλοι νὰ μὴ ἔχωμεν τὴν αὐτὴν δόσιν καὶ νὰ μὴ εἴμεθα εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἐγωϊσταί. Πάντως ὅμως, ἐφ' ὅσον δὲν ἔχομεν τελείως ἀναγεννηθῆ, ὑπάρχει κάποια δόσις οἰήσεως καὶ ἐγωϊσμοῦ μέσα μας. Καὶ δι' αὐτὸ ὅλοι εἰς τὸ βάθος μας ἀκούομεν πολλὰς φορὰς ἐπιδοκιμασίας καὶ χειροκροτήματα ἀπευθυνόμενα πρὸς τὸ ἐγώ μας καὶ πρὸς τὰς πράξεις μας. Τί συμβαίνει ὅμως; Θεωροῦμεν τρελλὸν ἢ τοὐλάχιστον μωρὸν καὶ ἀνόητον τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος θὰ εἶχε τὴν ἀφέλειαν νὰ ἐκδηλώσῃ καὶ ἐξωτερικῶς ὅ,τι ἀκούεται εἰς τὸ ἐνδότερον βάθος τῆς ψυχῆς του. Καὶ ἐντρεπόμεθα πολὺ νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἄλλον ἀφορμὴν νὰ μᾶς χαρακτηρίσῃ ὡς μεγαλομανεῖς. Εὑρίσκομεν δὲ καταγέλαστον καὶ ἀξιοθρήνητον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δίδει ἀφορμὰς νὰ τὸν χαρακτηρίσουν οἱ ἄλλοι ὡς ναρκισσευόμενον, δηλαδὴ ὡς γοητευμένον καὶ ἐρωτευμένον μὲ τὸν ἑαυτόν του.

«Ἐγκωμιαζέτω σε ὁ πέλας καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα, ἀλλότριος καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη» (Παροιμ. κζ' 2). Ἰδοὺ τί εἶχεν ὑπ' ὄψει του ὁ σοφὸς Σολομῶν, ὅταν μὲ τὴν παραγγελίαν του αὐτὴν μᾶς συμβουλεύῃ νὰ μὴ ἀνοίγωμέν ποτε τὰ χείλη μας διὰ νὰ ἐπαινέσωμεν τὸν ἑαυτόν μας. Μὴ γίνεσαι ἐγκωμιαστὴς καὶ ἐπαινέτης τοῦ ἑαυτοῦ σου, σοῦ λέγει. Διότι μία τοιαύτη πρᾶξίς σου, ἀντὶ νὰ ὑψώσῃ τὸν ἑαυτόν σου, θὰ τὸν καταρρίψῃ καὶ ἀντὶ νὰ σὲ ἐπιβάλῃ ἐπὶ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ἄλλων, θὰ σὲ καταστήσῃ καταγέλαστον.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΣΩΜΑΤΙΚΑΙ ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΥΣ

Ἀφ' ἑτέρου πολλοὶ ἐκ τῶν ἐξελικτικῶν, οἵτινες ἀποδέχονται τὸν γενετήριον τοῦτον νόμον τοῦ Haeckel, παραδέχονται καὶ ὁμολογοῦσιν, ὅτι μόλις μέχρι τῆς 17ης βαθμίδος τῆς γενεαλογικῆς κλίμακος παρουσιάζεται ὁμοιότης τοῦ ἀνθρωπίνου ἐμβρύου πρὸς τὰ τῶν

ζώων. Ἀπὸ τῆς βαθμίδος ταύτης καὶ ἑξῆς τὸ ἔμβρυον τοῦ ἀνθρώπου ἀκολουθεῖ ἄλλην ὁδὸν ἀναπτύξεως καὶ διαμορφώσεως, ἥτις εἶνε ἐξ ὁλοκλήρου προσιδιάζουσα εἰς αὐτό. Οὕτω κατὰ τὸν Gratiolet οἱ κροταφοσφηνοειδεῖς γύροι τοῦ πιθήκου, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν μέσον λοβὸν τοῦ ἐγκεφάλου, ἐμφανίζονται καὶ τελειοῦνται πρὸ τῶν γύρων ἐκείνων, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν μετωπικὸν λοβόν. Τοὐναντίον παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ οἱ μετωπικοὶ γύροι ἐμφανίζονται πρῶτοι. Ἔφθανε μάλιστα ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς μέχρι τοῦ νὰ ἰσχυρίζηται, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ἔμβρυον δύναταί τις πάντοτε εἰς οἱανδήποτε ἡλικίαν του νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃ ὡς τοιοῦτον(1). Ἀλλ' ἐὰν ἀληθῶς τὸ ἔμβρυον τοῦτο ἐπαναλαμβάνῃ κοινὰς φάσεις πρὸς τὰ ἔμβρυα τῶν σπονδυλωτῶν, ὡς διατείνονται οἱ ἐξελικταί, πῶς τότε θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναγνωρισθῇ; Σημαίνει λοιπὸν ὅτι ἡ τοσοῦτον ὑπὸ τῶν ἐξελικτῶν διατυμπανιζομένη ὁμοιότης τῶν ἐμβρύων δὲν εἶνε ἀκριβής.—Ἄλλος ἐπιστήμων, ὁ Welker, ἔκαμε τὰς αὐτὰς παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τῆς βάσεως τοῦ κρανίου. Κατ' αὐτὸν ἡ σφηνοειδὴς γωνία τοῦ ἀνθρώπου ἐλαττοῦται καθ' ὅσον ἀπομακρύνεταί τις τῆς γεννήσεως, ἐνῷ τοὐναντίον παρὰ τῷ πιθήκῳ αὐξάνεται ἀδιακόπως. Ἐκ τούτων ὡς παραδειγμάτων δύναταί τις νὰ συναγάγῃ, τίνα σημασίαν ἔχουσι τὰ ἐκ τῆς ἐμβρυολογίας ἐπιχειρήματα τῶν ἐξελικτικῶν. Ἐὰν δὲ προσθέσωμεν εἰς αὐτὰ καὶ ὅσα περὶ παραποιήσεων τοῦ Haeckel εἴπομεν ἀλλαχοῦ, κατανοεῖ πᾶς τις, πόσον ὑπόπτως δέον νὰ διάκηταί τις εἰς τὰς περὶ ἐμβρυϊκῶν ὁμοιοτήτων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ κτήνη διαβεβαιώσεις. Ὡς πρὸς τὰς παραποιήσεις ταύτας ἀρκούμεθα νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ Haeckel διὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν περὶ ὁμοιότητος τῶν ἐμβρύων θέσιν αὐτοῦ παρέθεσε τὸ αὐτὸ ἔκτυπον (clichè) τρὶς μετὰ τριῶν διαφόρων ὀνομάτων(2). Ὁ δὲ His ἀνακαλύψας εἰς τὰ ἔργα τοῦ Haeckel μορφὰς καθαρῶς ὑποθετικὰς καὶ ἀπὸ σκοποῦ παραπεποιημένας, στιγματίζει τὴν συμπεριφορὰν τοῦ Haeckel λέγων, ὅτι «παίζει ἀνοήτως μὲ τὰ γεγονότα» καὶ ἀρνεῖται εἰς αὐτὸν τὸ δικαίωμα «νὰ καταριθμῆται μεταξὺ τῶν σοβαρῶν ἐπιστημόνων»(3).

5. Ἡ ἐκ τῆς συστάσεως τοῦ αἵματος ἔνδειξις. Ὡς πρὸς δὲ τὸ ἐκ τῆς συστάσεως τοῦ αἵματος συναγόμενον ἐπιχείρημα, τοῦτο διατυποῦται ὡς ἑξῆς. Ἐὰν εἰς κόνικλον γίνῃ ἐπανειλημμένως ἔνεσις ὀρροῦ ἄλλου ζώου, π. χ. ἵππου, τὸ αἷμα τοῦ κονίκλου μετά τινας ἡμέρας πάσχει ὡρισμένην ἀλλοίωσιν ἀποκτῶν ἵζηματίνας εἰδικὰς διὰ τὸν ὀρρὸν τοῦ ἵππου ἢ οἱουδήποτε ζώου συγγενοῦς πρὸς τὸν ἵππον, οἷον ὁ ὄνος. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ ὀρρὸς οὗτος τοῦ κονίκλου ἐνσταζόμενος εἰς διάλυσιν αἵματος ἵππου ἢ ὄνου προκαλεῖ ἵζημα κροκυδῶδες. Ἐπίσης αἷμα κονίκλου ἀλλοιωθὲν ἕνεκα ἐνστάξεως εἰς αὐτὸ αἵματος ἀλώπεκος παράγει κροκυδῶδες ἵζημα μόνον ἐν τῷ αἵματι τῆς ἀλώπεκος ἢ συγγενοῦς αὐτῇ ζώου, λ. χ. κυνός. Ἐὰν τέλος εἰς κόνικλον γίνωσιν ἐνέσεις ὀρροῦ αἵματος ἀνθρώπου, τὸ ἀλλοιωθὲν αἷμα τοῦ κονίκλου παράγει κροκυδῶδες ἵζημα οὐ μόνον ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ αἵματι τῶν ἀνθρωποειδῶν πιθήκων· ἐν τῷ αἵματι ὅμως τῶν κατωτέρων πιθήκων καὶ ἄλλων θηλαστικῶν ζώων οὐδεμίαν ἐπιφέρει μεταβολήν. Τὰ πειράματα ταῦτα δηλοῦσιν, ὅτι μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ ἀνθρωποειδῶν πιθήκων ὑπάρχει βαθμὸς συγγενείας αἵματος, ἀνάλογος πρὸς τὴν μεταξὺ ἵππου καὶ ὄνου, ἢ ἀλώπεκος καὶ κυνός. Ταῦτα κατὰ τοὺς Νικολαΐδην καὶ Δοντᾶν(4).

(1) Παρὰ Guibert, Les origines ἕκτη ἔκδοσις σελ. 248.
(2) Παρὰ Guibert et Chinchole ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 400.
3) Αὐτόθι.
(4) Ρ. Νικολαΐδου ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 221. Σ. Δοντᾶ ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 622.

ΔΙΔΑΧΑΙ ΠΑΤΕΡΩΝ

Ἡ ἐπιστροφὴ εἰς τὸν φιλάνθρωπον Θεόν.

Ἔχομεν Κύριον φιλάνθρωπον καὶ ἥμερον καὶ προστατευτικόν, ὁ ὁποῖος εἰξεύρει τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Καὶ ὅταν συμβῇ νὰ περιπέσωμεν εἰς κανὲν ἁμάρτημα, νικηθέντες ἀπὸ τὴν ραθυμίαν, ἕνα μόνον ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς, τὸ νὰ μὴ ἀπελπισθῶμεν, ἀλλὰ νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὸ ἁμάρτημα καὶ νὰ ὑπάγωμεν ἐπειγόντως εἰς τὴν ἐξομολόγησιν. Καὶ ἂν τὸ κάμωμεν αὐτό, ὑπόσχεται ταχέως νὰ μᾶς συγχωρήσῃ, διότι Αὐτὸς λέγει· «Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται; ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἀναστρέφει;» (Ἱερεμ. 8,4) Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζοντες, ἃς μὴ καταφρονῶμεν τὸν φιλανθρωπότατον Κύριον, ἀλλ' ἃς κατανικήσωμεν τὴν ἐπιβλαβῆ συνήθειαν. (Χρυσόστομος)

Ἡ εὔκολος ἀρχὴ καὶ τὸ ὀλέθριον τέλος.

Ὀρθῶς ὁ Κύριος ὠνόμασε πλατεῖαν τὴν πύλην καὶ εὐρύχωρον τὴν ὁδὸν τῆς ἁμαρτίας ποὺ ὁδηγεῖ εἰς τὴν καταστροφήν. Διότι ἐκεῖνοι ποὺ σπεύδουν νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰ ἱπποδρόμια καὶ τὰ ἄλλα σατανικὰ θεάματα, ἀμελοῦν δὲ τὴν σωφροσύνην καὶ δὲν ἐνδιαφέρονται καθόλου διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ θέλουν νὰ αἰσχρουργοῦν· καθὼς καὶ ὅσοι παραδίδονται εἰς τὴν καλοπέρασιν καὶ τὴν γαστριμαργίαν καὶ τήκονται καθ' ἑκάστην ἡμέραν μὲ τὴν μανίαν καὶ τὴν λύσσαν ν' ἀποκτήσουν χρήματα, καὶ χάσκουν διὰ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ, αὐτοὶ ὅλοι βαδίζουν διὰ τῆς πλατείας πύλης καὶ τῆς εὐρυχώρου ὁδοῦ. Ἀλλ' ὅταν προχωρήσουν πολὺ καὶ συναθροίσουν πολλὰ φορτία ἁμαρτημάτων καὶ κατεξοδεύσουν τὴν ζωήν των καὶ φθάσουν πλέον εἰς τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ, δὲν ἠμποροῦν πλέον νὰ προχωρήσουν, διότι τοὺς πιέζει ἡ στενότης τῆς ὁδοῦ, τοὺς βαρύνει ὁ ὄγκος τῶν ἁμαρτημάτων καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ τὴν περάσουν. Κατ' ἀνάγκην θὰ καταντήσουν εἰς αὐτὸν τὸν κρημνὸν τῆς ἀπωλείας. Εἰπέ μου, λοιπόν, ποία εἶναι ἡ ὠφέλεια, ὅταν βαδίσουν μὲν ὀλίγον διάστημα τὴν εὐρύχωρον ὁδόν, καταλήξουν ὅμως ἔπειτα εἰς τὴν αἰωνίαν ἀπώλειαν; ὅταν καλοπεράσουν εἰς τὸ ὄνειρον καὶ τιμωροῦνται εἰς τὴν πραγματικότητα; Διότι ὅλος ὁ παρὼν βίος ἐν συγκρίσει μὲ τὴν κόλασιν καὶ τὴν τιμωρίαν εἶναι ὅπως τὸ ὄνειρον μιᾶς νυκτός. (Χρυσόστομος)

Ἡ ἀρχὴ τῆς προόδου.

Ἀρχὴ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν καλῶν εἶναι ἡ ἀπομά-

κρυνσις ἀπὸ τὰς κακίας. Διότι λέγει καὶ ἡ Ἁγία Γραφή. «Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν» (Ψαλμ. 36,27). Λέγει δὲ τοῦτο, διότι ἐὰν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐζητεῖτο νὰ φθάσῃς εἰς τὸ τέλειον, θὰ ἐδυσκολεύεσο πολὺ νὰ ἐπιχειρήσῃς τὴν ἀπόκτησίν του· ἐνῷ τώρα σὲ συνηθίζει μὲ τὰ εὐκολώτερα διὰ νὰ λάβῃς τὸ θάρρος νὰ προχωρήσῃς καὶ εἰς τὰ ἐπακόλουθα. Ὅπως δηλαδὴ εἰς τὴν σκάλαν, μόλις ἀναβῇς τὸ πρῶτο σκαλοπάτι, ἔπαυσες νὰ πατῇς εἰς τὴν γῆν, οὕτω καὶ εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ζωήν· ἀρχὴ προόδου εἶναι ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τὰς κακὰς πράξεις. (Μέγας Βασίλειος)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

7. Μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι, δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν.

Μὴ ἀπορήσῃς διότι σοῦ εἶπον, πρέπει σεῖς ὅλοι νὰ γεννηθῆτε ἀπὸ ἐπάνω ὑπὸ τοῦ Πνεύματος.

Μὴ θαυμάσῃς. Πρβλ. ε 28, Α' Ἰωάν. γ 13. Σημαίνει θαυμασμὸν προερχόμενον ἐξ ἀπορίας λόγῳ τῆς μὴ κατανοήσεως τοῦ προκαλοῦντος τὸν θαυμασμόν.

δεῖ. Ὡς καὶ ἐν ς' 14 ἐκφράζει ἀνάγκην θεόθεν ἐπιβεβλημένην.

ὑμᾶς. «Ὑμᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς· οὐχὶ ἡμεῖς» (Bengel). Ἐξαιρεῖ ὁ Κύριος ἑαυτόν, διότι δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἀναγεννήσεως. Περιλαμβάνει εἰς τὸ ὑμᾶς πάντας ἐν γένει τοὺς ἀνθρώπους.

8. Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Πνεύματος.

Ὁ ἄνεμος ὅπου θέλει πνέει καὶ ἀκούεις τὴν βοήν του, ἀλλὰ δὲν εἰξεύρεις ἀπὸ ποῦ ἀκριβῶς ἐξεκίνησε καὶ ποῦ θὰ σταματήσῃ· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται καὶ εἰς κάθε ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀναγεννηθῆ ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα· ὁ τρόπος τῆς ἀναγεννήσεως μένει μυστηριώδης καὶ ἄγνωστος, τὸ ἀποτέλεσμα ὅμως εἶνε φανερόν.

Τὸ πνεῦμα. Οὐδαμοῦ τῆς Κ. Δ. ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀνέμου. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ Ὠριγένης, Αὐγουστ. καὶ Bengel ἐκλαμβάνουσι καὶ ἐνταῦθα εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος («Τὸ πνεῦμα ἐν τῇ κυρίᾳ ἐννοίᾳ· διότι Αὐτὸ καὶ οὐχὶ ὁ ἄνεμος ἔχει θέλησιν καὶ φωνήν....καὶ ὅπου, ὑπὲρ τὴν σάρκα, τὴν γῆν καὶ τὴν φύσιν θέλει, πνέει ἐν τῷ λόγῳ καὶ τῷ ἤχῳ τοῦ Εὐαγγελίου» Bengel). Διὰ τῆς τοιαύτης ὅμως ἐκδοχῆς ἡ ἐπακολουθοῦσα σύγκρισις (οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος....) καθίσταται ἄνευ ἐννοίας τινός. Εὐστοχωτέρα λοιπὸν ἡ ἑρμηνεία, καθ' ἣν «πνεῦμα νῦν τὸν ἄνεμον λέγει» (Ζιγ.), ὡς συχνάκις παρὰ τοῖς Ο', ὁπότε καὶ ἡ σύγκρισις παρουσιάζεται σοβαρῶς σημαντική. Καθ' ὅσον «ἐπειδὴ θορυβούμενον πάλιν εἶδεν, ἐπὶ αἰσθητὸν παράδειγμα ἄγει τὸν λόγον....οὔτε εἰς τὴν τῶν σωμάτων ἄγων παχύτητα, οὔτε περὶ ἀσωμάτων καθαρῶς διαλεγόμενος....ἀλλ' εὑρών τι μέσον σώματός τε καὶ ἀσωμάτου, τὴν τοῦ ἀνέμου φοράν» (Χρυσόστ.). Ὁ Νικόδημος δὲν ἔπρεπε νὰ ἐκπλήττεται ἐκ τοῦ ἀκατανοήτου τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, διότι καὶ ἐν τῷ φυσικῷ κόσμῳ ὑπάρχουσι πολλὰ ἀκατανόητα, τὰ ὁποῖα μόνον ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος γινώσκομεν. Πόσον προσφυὲς καθίσταται τὸ παράδειγμα τὸ λαμβανόμενον ἐκ τῆς λέξεως **πνεῦμα**, ἐχούσης διπλῆν ἔννοιαν, εἶνε προφανές.

ὅπου θέλει. «Οὐχ ὡς προαίρεσίν τινα τοῦ ἀνέμου ἔχοντος λέγει τοῦτο, ἀλλὰ τὴν ἀπὸ φύσεως φορὰν τὴν ἀκώλυτον....δηλῶν...τὸ ἀκάθεκτον...καὶ ὅτι διαχεῖται πανταχοῦ καὶ ὁ κωλύων οὐδεὶς τῇδε κἀκεῖσε φέρεσθαι» (Χρυσόστ.). «Τουτέστιν ὅπου κινηθῇ· θέλησις γὰρ ἀνέμου ἡ κίνησις» (Ζιγ.).

πνεῖ. Πεντάκις ἀπαντᾷ ἐν τῇ Κ. Δ. πανταχοῦ εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς πνοῆς τοῦ ἀνέμου, ὡς καὶ ἐν Ἰωάν. ς' 18. «Τὸ τοίνυν ὅπου θέλει πνεῖ καὶ πρὸς παράστασιν τῆς τοῦ Παρακλήτου εἴρηται ἐξουσίας» (Χρυσόστ.).

καὶ τὴν φωνήν. Κυρίως ὁ ἔναρθρος λόγος, συχνάκις ὅμως σημαίνεται ὁ ἦχος. «Τὸν ἦχον καὶ πάταγον αὐτοῦ» (Ζιγαβ.). Τινὲς τῶν νεωτέρων εἴκασαν, ὅτι ὁ Κύριος ἔλαβεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ παραδείγματος τούτου καὶ ἐκ τοῦ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην πνέοντος καὶ ἠχοῦντος ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν Ἱεροσολύμων ἀνέμου.

ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται... Εἶνε ἀδύνατον νὰ καθορίσῃ τις ἐπακριβῶς τὸ σημεῖον, ἔνθα τὸ ῥεῦμα τοῦ ἀνέμου ἐσχηματίσθη καὶ ὅπου ἐν τέλει θὰ καταλήξῃ.

οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ... «Οὕτως ἔσται... ἀκατάληπτος δηλονότι κατὰ τὴν τοιαύτην γέννησιν» (Ζιγαβ.). Ὁμαλώτερον θὰ ἐξεφράζετο, ἐὰν ἔθετεν: Οὕτω γίνεται καὶ παρὰ παντὶ τῷ γεγεννημένῳ. Ἡ ἔννοια: «Ὥσπερ ὁ ἄνεμος οὐ φαίνεται, καίτοι γε φωνὴν διδούς, οὕτως οὐδὲ ἡ τοῦ πνευματικοῦ φαίνεται γέννησις ὀφθαλμοῖς σώματος», ἀλλὰ «πολλῷ μᾶλλον τὴν τοῦ Πνεύματος ἐνέργειαν οὐ φύσεως δυνήσονται νόμοι κατασχεῖν, οὐχ ὅροι σωματικῆς γεννήσεως, οὐκ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν» (Χρυσόστ.). «Εἰ τὸν ἄνεμον, τοῦτο δὴ τὸ αἰσθήσει ὑποπῖπτον πνεῦμα, ἀγνοεῖς, πῶς καὶ ποῦ πνεῖ, πῶς τὴν ἀπὸ τοῦ θείου Πνεύματος ἀναγέννησιν περιεργάζῃ;» (Θεοφύλ.). Ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀναγεννώμενος αἰσθάνεται τὴν ἐπ' αὐτὸν ἐπίδρασιν καὶ τὴν ἐργασίαν, ἥτις τὸν ἀναγεννᾷ, χωρὶς νὰ βλέπῃ πόθεν πηγάζουσιν αἱ νέαι σκέψεις καὶ τὰ νέα συναισθήματα, ἅτινα γεννῶνται παρ' αὐτῷ, καὶ ποῦ ὁδηγοῦσιν αὐτὸν ταῦτα.

γεγεννημένος. Ἡ μετοχὴ τοῦ παρακ. τὸ ἀποτέλεσμα συντετελεσμένον. «Οὐδὲν διέκρινεν ὁ ὀφθαλμός· οὐδὲν ἤκουσε τὸ οὖς· καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἀναγεγεννημένος, εἰσελθὼν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν! Τὸ πᾶν συνετελέσθη καὶ οὐδὲν ἐνεφανίσθη! Ποία ἀντίθεσις πρὸς τὴν θορυβώδη καὶ πομπώδη ἐμφάνισιν τῆς θείας βασιλείας κατὰ τὸ φαρισαϊκὸν πρόγραμμα!» (Godet).

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΖΩΗΣ"

Ὑπὸ Ἀρχιμ. **Σεραφεὶμ Παπακώστα**:		Τιμὴ Δρχ.	Ταχ. Ἐσωτ.
1) Τὸ ζήτημα τῆς τεκνογονίας. Ἐξετάζονται ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ τὰ αἴτια τῆς κατὰ τοῦ παιδιοῦ ἐκστρατείας, αἱ χρησιμοποιούμεναι μέθοδοι καὶ αἱ ὀλέθριαι συνέπειαι ἀπὸ ἀπόψεως ὑγιεινῆς, κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς καὶ θρησκευτικῆς, παρατίθενται δὲ γνῶμαι ἔγκυροι τῶν μεγαλυτέρων ἐπιστημόνων καὶ τὰ πορίσματα στατιστικῶν ἐπισήμων.	ἄδετον	15	7
	πανόδετον	30	10
2) Τὸ Βάπτισμα. Δίδει πλήρη τὴν ἐξήγησιν καὶ τὴν ἔννοιαν τοῦ μεγάλου τούτου μυστηρίου καὶ τῶν ὑποχρεώσεων, τὰς ὁποίας ὑπέχει ὁ βαπτιζόμενος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.	ἄδετον	5	6
	πανόδετον	15	7

Μ. Τεσσαρακοστή

ΠΙΣΤΙΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ

Ἡ αὔριανὴ πρώτη Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς εἶναι καὶ ἑορτὴ τοῦ θριάμβου τῆς ὀρθῆς πίστεως. Ἑορτή, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία ὑπενθυμίζει μὲν εἰς τοὺς πιστοὺς τὰ ἡρωϊκὰ τῆς πίστεως κατορθώματα καὶ ἑορτάζει τὰ ἐπινίκια τῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀγώνων τοῦ παρελθόντος, κυρίως δὲ διδάσκει. Διακηρύττει ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ σπουδαιότης, τὴν ὁποίαν ἡ χριστιανικὴ πίστις ἔχει εἰς τὴν ἠθικὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου· ὅτι μόνον ἡ πίστις εἰς Χριστὸν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑψώσῃ καὶ τὸν σημερινὸν κόσμον εἰς ἀνώτερον ἐπίπεδον ἠθικῆς καὶ πολιτισμοῦ.

Πράγματι. Ἡ χριστιανικὴ πίστις ἔχει μὲν ὡς ἀσάλευτον βάσιν ὡρισμένας δογματικὰς ἀληθείας, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἁπλῆ ἔκθεσις δογμάτων· δὲν εἶναι ἁπλῆ ἔννοια, ποὺ κυκλοφορεῖ ψυχρῶς εἰς τὸν νοῦν, οὐδὲ γνῶσις ἄκαρπος καὶ ξένη πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποδεχθῇ εἰλικρινῶς τὰς ἀληθείας τῆς πίστεως, ὅταν παραδώσῃ ἀνεπιφύλακτον τὴν ἐμπιστοσύνην του εἰς αὐτάς, τότε ἡ χριστιανικὴ πίστις εὑρίσκει τὴν κατάλληλον συνθήκην καὶ εὐκαιρίαν νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι ζωνταιὸν καὶ ἐνεργὸν συναίσθημα τῆς καρδίας, ὅτι εἶναι δύναμις δραστική, ἡ ὁποία ἐξασκεῖ σπουδαίαν ῥοπὴν εἰς τὸν βίον τοῦ Χριστιανοῦ. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐλευθερώνει τὴν θέλησιν καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν δέσμευσιν καὶ τὴν παράλυσιν ἐκείνην, ποὺ φέρουν αἱ ἀμφιβολίαι καὶ οἱ δισταγμοί. Ἀφ' ἑτέρου δὲ γίνεται πηγὴ φωτὸς καὶ θερμότητος, ἡ ὁποία φωτίζει μὲν τὸν νοῦν, θερμαίνει δὲ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε νὰ θέλγεται ἀπὸ τὸ ἠθικῶς καλὸν καὶ νὰ ἀνανεώνῃ πάντοτε τὰς προσπαθείας πρὸς ἀνάπτυξιν ζωῆς ἐναρέτου. Εἶναι πράγματι θεῖον σπέρμα ἡ χριστιανικὴ πίστις. Καὶ ὅταν τὸ σπέρμα αὐτὸ φυτευθῇ εἰς πρόθυμον ψυχήν, ἀσφαλῶς θὰ βλαστήσῃ ἀπὸ ἐκεῖ ἀληθινὴ χριστιανικὴ ζωή, ἡ ζωὴ τῶν ἁγίων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὁ ἡρωϊσμὸς τῶν Χριστιανῶν μαρτύρων, παλαιῶν καὶ συγχρόνων.

Ἡ τελευταία αὕτη ἀλήθεια, ὅτι δηλαδὴ ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶναι θεῖον σπέρμα, ἐξηγεῖ τὴν ὑπεράνθρωπον, τὴν θαυματουργὸν δύναμίν της. Διότι ἡ πίστις εἶναι ὁ ἀγωγός, διὰ τοῦ ὁποίου μεταδίδεται εἰς τὸν πιστὸν ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. Συνδέουσα τὸν πιστὸν μετὰ τοῦ Χριστοῦ, τὸν κάμνει μέτοχον τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ. Τὸ γεγονὸς τοῦτο παρέστησεν ἄριστα ὁ Κύριος μὲ τὴν εἰκόνα τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν κλημάτων: «Καθὼς τὸ κλῆμα—εἶπεν—οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ μείνητε ἐν Ἐμοί». Δηλαδὴ ὅπως αἱ βέργες, οἱ βλαστοὶ τῆς κληματαργιᾶς, ἀπομυζοῦν τὸν πρὸς βλάστησιν καὶ ζωὴν χυμὸν καὶ λαμβάνουν δύναμιν νὰ καρποφοροῦν μόνον ἐφ' ὅσον εἶναι προσκολλημένοι εἰς τὸν κορμὸν τῆς κληματαργιᾶς, οὕτω καὶ οἱ Χριστιανοί· ὅταν εἶναι ἡνωμένοι μὲ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως, ὅταν μένουν πραγματικῶς πιστοὶ εἰς τὸν Χριστόν, τότε ἀντλοῦν ἀπὸ Αὐτὸν θείαν χάριν, ὑπεράνθρωπον δύναμιν. Καὶ δι' αὐτῆς ἀναπτύσουν ἠθικὴν ζωήν, καρποφοροῦν τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγάπης, ὑπερπηδοῦν ἐμπόδια, ἀψηφοῦν κινδύνους, φράσσουν στόματα λεόντων, σβύνουν δύναμιν πυρός, ἀναδεικνύονται ἥρωες τοῦ πόνου εἰς τὰς δοκιμασίας τῆς ζωῆς καὶ εἰς τοὺς διωγμοὺς τῆς πίστεως.

Ὁ μελετῶν τὴν ἱστορίαν τῶν Ἀποστόλων, τῶν μαρτύρων, τῶν ὁμολογητῶν, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἦσαν πρότερον ἀφανεῖς καὶ ἀδύνατοι, ἀλλ' οἱ ὁποῖοι ἔλαμψαν διὰ τῆς ἀρετῆς των καὶ κατέπληξαν διὰ τῶν μεγάλων ἔργων των· ὁ μελετῶν τὸν βίον τῶν μεγάλων τῆς πίστεως ἡρώων, ὅπως εἶναι ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ θεολόγος, θὰ ἴδῃ ὅτι διεξήγαγον μακροὺς καὶ δραματικοὺς ἀγῶνας διὰ νὰ μὴ προστεθῇ καὶ ἕνα ἰῶτα εἰς τὸ «ὁμοούσιον» καὶ γίνῃ ὁμοιούσιον, ἀκριβῶς διότι ἐγνώρισαν ἐκ πείρας, ὅτι ἡ ὀρθὴ πίστις ἦτο ἡ πηγὴ τῆς ἁγιότητος τοῦ Μ. Ἀθανασίου, τῆς θαυμαστῆς φιλανθρωπίας τοῦ Μ. Βασιλείου, τῆς ἐκπληκτικῆς μεταβολῆς τοῦ Αὐγουστίνου. Ἡ παρέκκλισις ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, διεκήρυττεν ὁ Γρηγόριος ὁ θεολόγος, ἀποξενώνει ἀπὸ τὴν ἠθικὴν ζωὴν καὶ σωτηρίαν. Αὐτὸ δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον βεβαιώνει τὴν ἀλήθειαν ταύτην διὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου: «Τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον—ἐρωτᾷ—εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ;» Ἐξηγεῖ δὲ πόθεν προέρχεται ἡ τοιαύτη δύναμις τῆς πίστεως καὶ λέγει: «Ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ». Καὶ προσθέτει πάλιν: «Αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν».

Δὲν λείπουν βεβαίως καὶ ἄπιστοι, ποὺ ἔχουν μερικὰς ἀρετάς, διὰ τὰς ὁποίας ἐπαινοῦνται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλὰ μόνον μερικὰς ἀρετάς. Ὄχι τὴν πλήρη κατάρτισιν ἐν τῇ ἀρετῇ. Αἱ ἀρεταί των εἶναι φυσικαὶ ἀγαθαὶ ἰδιότητες, ποὺ ὁμοιάζουν πρὸς τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ἄλλων ζῴων —ὅπως εἶνε ἡ ἡμερότης τοῦ προβάτου, ἡ ἐργατικότης τῆς μελίσσης καὶ τοῦ μύρμηκος, ἡ πιστότης τοῦ σκύλου—καὶ εἰς αὐτὰς περιορίζουν τὴν ἠθικὴν ζωήν των. Διότι ἄνθρωπος, ποὺ δὲν πιστεύει εἰς τὸν Θεόν, εἰς κόσμον πνευματικόν, εἰς μέλλουσαν ζωὴν καὶ κρίσιν· ἄνθρωπος, ποὺ δὲν πιστεύει ὅτι ἔχει προορισμὸν ἀνώτερον, φυσικὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φροντίζῃ διὰ τὴν ἠθικήν του τελειοποίησιν, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ματαιοπονίαν, ἢ μᾶλλον ἐπιζήμιον καὶ ἀντίθετον πρὸς τὰ ὑλικὰ συμφέροντά του καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιδιώξεις του. Καὶ ἐξασκεῖ μὲν χωρὶς κόπον ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν φυσικὴν ἀρετήν, ἀλλὰ μόλις αὐτὴ εὑρεθῇ ἀντίθετος πρὸς τὰ συμφέροντά του· μόλις θελήσῃ νὰ ἐξασκήσῃ καὶ ἄλλας ποὺ δὲν ἔχει φυσικάς· μόλις ἀντισταθῇ εἰς τὸν ἐγωϊσμόν του ἢ εἰς ἄλλας κλίσεις καὶ ὁρμάς του, θὰ συναντήσῃ τοιαύτην ἀντίδρασιν, ὥστε μοιραίως θὰ καμφθῇ καὶ θὰ ὑποταχθῇ. Διότι δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀναπτυχθῇ πλήρης καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς ἠθικὴ ζωή, ἂν δὲν ἀναλάβῃ ὁ ἄνθρωπος ἀγῶνα συστηματικὸν καὶ πολυχρόνιον ἐναντίον τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ζῇ καὶ ἐμφωλεύει μέσα μας καὶ ἔχει τόσην δύναμιν ὥστε νὰ ὑπερισχύῃ πάσης ἄλλης φυσικῆς ἀρετῆς· ἀγῶνα κατὰ τοῦ περιβάλλοντος καὶ τόσων ἄλλων δυνάμεων, ποὺ ἀντιδροῦν εἰς τὴν ἀρετήν, ἀγῶνα ἄνισον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μοιραίως θὰ ἐξέλθῃ ἡττημένος ὁ ἄνθρωπος, ποὺ ἐστηρίχθη εἰς τὰς δυνάμεις του.

Δὲν εἶναι λοιπὸν δυνατὸν νὰ φέρῃ εἰς πέρας ὁ ἄνθρωπος ἕνα τοιοῦτον ἀγῶνα χωρὶς βοήθειαν ὑπεράνθρωπον

καὶ θείαν· χωρὶς τὴν πίστιν τὴν σταθερὰν καὶ ἄκαμπτον, ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, ἡ ὁποία μεταδίδεται εἰς τὸν πιστὸν διὰ τῶν ὁρατῶν μέσων τῆς χάριτος, διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, ἡ δύναμις αὕτη, ὄχι μόνον θὰ τὸν ἐνισχύσῃ εἰς τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ θὰ τοῦ χαρίσῃ ἀσφαλῶς τὴν τελικὴν νίκην.

Ἐδῶ λοιπὸν ἔγκειται τὸ μεγίστης σημασίας γεγονός: ὅτι χωρὶς πίστιν εἰς Χριστὸν εἶναι ἀδύνατος ἡ πλήρης ἠθικὴ ζωή, ὁ ἀληθινὸς ἐξευγενισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀνάπτυξις ὑγιοῦς πολιτισμοῦ. Ὅτι τὴν ἔλλειψιν πίστεως εἰς Χριστὸν ἐπακολουθεῖ ἀνατροπὴ ἠθῶν καὶ ἠθικῆς· τὴν ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν πρὸς τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἐπακολουθεῖ ἡ περιφρόνησις πρὸς πᾶν ἱερὸν καὶ θεῖον, ἡ ὑλιστικὴ ζωή, ἡ ζωὴ τῶν κατωτέρων ἐνστίκτων, ἡ ἀκαταστασία καὶ ἡ φαυλότης, ἡ πάλη τῶν τάξεων, αἱ κοινωνικαὶ ἀνατροπαί.

ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Κυρ. Β' Νηστειῶν, Μάρκ. β' 1—12).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 108.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Κυρ. Β' Νηστειῶν, Ἑβρ. α' 10—β' 3).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 638.

ΟΜΙΛΙΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

1. Δὲν εἶνε προϊὸν τῆς τυφλῆς τύχης ὁ κόσμος. Οὔτε κατὰ σύμπτωσιν συνηρμολογήθη ἡ πάγκαλος καὶ ὡραία αὐτὴ φύσις. Ὁ κόσμος—ἐπίγειος καὶ οὐράνιος— εἶνε ἔργον τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀλήθεια. Καὶ τὴν παραδέχεται ἡ ἐπιστήμη. Τὴν διδάσκει ἡ λογική. Τὴν ὁμολογοῦν οἱ σοφοί. Τὴν βεβαιώνει καὶ ἐπικυρώνει μὲ τὸ ὕψιστον καὶ αἰώνιον κῦρός του ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ τί λέγει σήμερον ὁ Ἀπόστολος· «Κατ' ἀρχὰς σύ, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σού εἰσιν οἱ οὐρανοί». Εἶνε λόγοι τοῦ Δαβίδ, τοὺς ὁποίους ἔλεγεν ὁ μέγας ἐκεῖνος προφήτης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ὁποίους ἐπαναλαμβάνει τώρα ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Καὶ τί ζητεῖ νὰ μᾶς διδάξῃ μὲ αὐτούς; Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὁμολογοῦμεν πάντοτε εἰς τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεώς μας. Ὅτι, δηλαδή, ὁ Θεὸς εἶνε ὁ «ποιητὴς οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων». Ναί, ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον.

Καὶ ὁποῖον κόσμον! Θαυμάσιον, πάγκαλον, ἁρμονικόν. Καὶ δὲν εἶνε τοῦτο παράδοξον. Κατὰ τὸν τεχνίτην καὶ τὸ ἔργον. Εἶνε ὑπέροχος ὁ κόσμος, διότι ὁ δημιουργός του εἶνε τοιοῦτος. Μέσα εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν κρύπτονται αἱ τελειότητες τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ. Καὶ οἱ σοφοί, ποὺ μελετοῦν τὸν κόσμον καὶ σπουδάζουν τῆς φύσεως τὰ ἀνεξερεύνητα φαινόμενα, θαυμάζουν τὸν κόσμον διὰ νὰ θαυμάσουν καὶ τὸν Δημιουργόν. Τί βλέπουν εἰς τὸν κόσμον; Δύναμιν καὶ σοφίαν, καὶ τάξιν καὶ ἁρμονίαν, καὶ τέχνην ἀπαράμιλλον καὶ θείαν. Καὶ τί συμπεραίνομεν ἐξ αὐτοῦ; Ὅτι ἄπειρος Νοῦς, ἄπειρος Σοφία, ἄπειρος Δύναμις καὶ Ἀγαθότης εἶνε ὁ Δημιουργὸς τοῦ κόσμου, ὁ Θεός. Ναί, ὁ κόσμος εἶνε ὁ καθρέπτης, ὅπου ἀντανακλοῦν αἱ τελειότητες τοῦ Θεοῦ. Ὄχι ὅμως καὶ ὅλαι. Διατί; Διότι ὁ κόσμος εἶνε μὲν ὑπέροχος, ἀλλὰ δὲν εἶνε ἄπειρος· εἶνε πεπερασμένος. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀνώτερα δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, οἱ ἄγγελοι, εἶνε μὲν πνεύματα ἄϋλα καὶ ἀθάνατα, δὲν εἶνε ὅμως κύριοι, δὲν εἶνε θεοί. Τί εἶνε; Δημιουργήματα καὶ δοῦλοι καὶ ὑπηρέται τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόστολος λέγει διὰ τοὺς ἀγγέλους. «Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;» Εἶνε διάκονοι τοῦ Θεοῦ, τοὺς ὁποίους ἀποστέλλει Ἐκεῖνος, διὰ νὰ βοηθοῦν τοὺς ἀνθρώπους ποὺ πρόκειται νὰ κληρονομήσουν τὴν σωτηρίαν. Μόνος λοιπὸν Κύριος καὶ ἐξουσιαστὴς ἀγγέλων καὶ ἀνθρώπων εἶνε ὁ Θεός. Τί θὰ γίνῃ δὲ μίαν ἡμέραν ὁ κόσμος αὐτὸς ὁ υλικός; Θὰ καταστραφῇ καὶ θὰ μεταβληθῇ. Ὁ Παῦλος καὶ τοῦτο τὸ προλέγει· «Αὐτοὶ (δηλαδὴ οἱ οὐρανοὶ) ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγήσονται». Καὶ ποῖος θὰ μείνῃ αἰώνιος, ἀθάνατος, ἀναλλοίωτος; Μόνος ὁ Θεός! «Σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι». Πάντοτε ὁ ἴδιος εἶσαι, ἀνακράζει πρὸς τὸν Θεὸν ὁ προφήτης, καὶ οὐδέποτε θὰ σωθοῦν τὰ ἔτη Σου καὶ θὰ ἐκλείψουν. Ὢ! πόσον μέγας, πόσον ἄπειρος, πόσον τέλειος εἶνε ὁ Θεός μας!

Καὶ τώρα, τί ἀπομένει; Δόξα καὶ τιμὴ καὶ λατρεία δι' Αὐτόν. Εἰς τὸν Θεὸν τὸν Ὕψιστον ὑψίστη τιμή. Εἰς τὸν Θεὸν τὸν ἄπειρον ἄπειρος δόξα. Καὶ Τοῦ τὴν προσφέρουν οἱ ἄγγελοι. Τὸν δοξολογοῦν ἀπαύστως οἱ ἀρχάγγελοι. Τὸν ἀνυμνεῖ πᾶσα ἡ κτίσις. Τὸν προσκυνεῖ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα, πάντα τὰ ὄντα ὁρατὰ καὶ ἀόρατα. Θὰ ὑστερήσωμεν ἡμεῖς; Ὄχι. Πρέπει νὰ ἀνοίξωμεν τὴν καρδίαν μας, νὰ κινήσωμεν τὰ χείλη μας καὶ νὰ ἀναφωνήσωμεν ὅπως ὁ Δαβίδ· «Αἴνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον, αἰνέσω Κύριον ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῶ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω». Θὰ δοξολογήσωμεν λοιπὸν τὸν Θεόν μας. Ὄχι μόνον διότι εἶνε ὁ πάνσοφος Δημιουργός μας. Θὰ Τὸν δοξολογήσωμεν, ἀκόμη περισσότερον, διότι εἶνε καὶ ὁ πανάγαθος Σωτήρ μας. Ναί, ὁ Δημιουργός μας ἔγινε καὶ Σωτήρ μας. Μὲ τὸ ζήτημα δὲ τοῦτο μᾶς ἀπασχολεῖ εἰς τὴν συνέχειαν ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

2. Τί λέγει διὰ τὸ ζήτημα αὐτό; «Εἰ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας;» Τὴν παλαιὰν ἐποχήν, ὅταν ὁ Θεὸς ἔσωσε τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ Φαραώ, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς νόμον διὰ νὰ τὸν τηροῦν καὶ ἐντολὰς διὰ νὰ τὰς φυλάττουν. Δὲν ἔδωκεν ἀπ' εὐθείας ὁ Ἴδιος τὸν νόμον ἐκεῖνον τὸν Μωσαϊκόν. Ἄγγελοι ἐλάλησαν καὶ ἄγγελοι μετεβίβασαν εἰς τὸν Μωϋσῆν τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅμως ὁ νόμος ἐκεῖνος ἀπεδείχθη βέβαιος καὶ ἰσχυρός. Πᾶσα παράβασις ποὺ ἔκα-

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ„

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμβάσματα
πρὸς κ. ΙΩΑΝ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ
Ἱπποκράτους 189
ΑΘΗΝΑΣ (7)

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

μαν οἱ Ἑβραῖοι, πᾶσα παρακοὴ εἰς τὸν νόμον ἐκεῖνον ἐτιμωρεῖτο σκληρῶς καὶ χωρὶς ἀναβολήν. Καὶ ἐρωτᾷ τώρα ὁ Ἀπόστολος· «Ἐὰν οἱ Ἑβραῖοι ἐτιμωροῦντο τόσον σκληρῶς διὰ τὰς παραβάσεις των, πῶς ἡμεῖς θὰ ξεφύγωμεν ἀπὸ τὸ κρῖμα τῆς θείας δικαιοσύνης, ἐὰν ἀμελήσωμεν τὴν σωτηρίαν μας; Διότι ἡ σωτηρία μας δὲν εἶνε μικρὰ καὶ ἀσήμαντος, ὅπως ἦτο τῶν Ἑβραίων. Ἡ σωτηρία ἡ ἰδική μας εἶνε «τηλικαύτη». Δηλαδή; Τρισμεγίστη! Διατί; Διότι ἡμεῖς δὲν ἐσώθημεν ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα δεσμὰ τῆς δουλείας τοῦ ἐπιγείου Φαραώ, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι. Ἡμεῖς ἐλυτρώθημεν ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ Σατανᾶ καὶ ἀπηλλάγημεν ἀπὸ τὴν αἰώνιον καταδίκην τοῦ ᾄδου καὶ τοῦ θανάτου. Διὰ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν δὲν ἐλάλησαν ἄγγελοι, δὲν ἐκοπίασαν ἄνθρωποι. «Δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν» ὁ Θεὸς ὁ ἄπειρος ἔγινε ταπεινὸς ἄνθρωπος. Ὁ Ἴδιος ἦλθεν εἰς τὴν γῆν. Ὁ Ἴδιος ἐλάλησεν. Ὁ Ἴδιος ἐκήρυξε τὸν λόγον τῆς σωτηρίας. Ὁ Ἴδιος μᾶς ἐκάλεσεν εἰς πίστιν καὶ μετάνοιαν. Ἔκαμε καὶ κάτι ἄλλο, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἠκούσθη εἰς τὸν κόσμον. Ὁ ἐνανθρωπήσας Θεὸς ἀπέθανε! Ναί, ἀπέθανε περιφρονημένος καὶ ἐγκαταλελειμμένος. Ἀπέθανεν ὡς ὁ ἔσχατος τῶν κακούργων ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν καὶ ἔχυσεν ὁ ἀναμάρτητος τὸ θεῖον, τὸ πανάγιον, τὸ ἀνεκτίμητον αἷμά Του. Διατί; Διὰ νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν ποὺ ἐκήρυξε· νὰ ἐπικυρώσῃ τὸ Εὐαγγέλιόν Του, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἰδικήν μας σωτηρίαν. Αὐτὰ ἔκαμεν ὁ Θεός. Τόσον ἀκριβὰ ἐπλήρωσε τὴν σωτηρίαν μας. Καὶ ἡμεῖς τώρα τί κάμνομεν; Ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Καὶ περιφρονοῦμεν τὸ Εὐαγγέλιον. Καὶ καταπατοῦμεν τὰς ἐντολάς του. Ἀλλοίμονον! Ἡ περιφρόνησις αὐτὴ εἶνε περιφρόνησις πρὸς τὴν θείαν συγκατάβασιν· εἶνε περιφρόνησις πρὸς τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Τί φρονεῖτε, χριστιανοί; Ἐδῶ ἐτιμωροῦντο οἱ Ἑβραῖοι, διὰ τοὺς ὁποίους ὄχι ὁ Θεός, ἀλλ' οὔτε ἄγγελος ἀπέθανε. Θὰ μείνωμεν λοιπὸν ἀτιμώρητοι ἡμεῖς, χάριν τῶν ὁποίων ἐχύθη τὸ Αἷμα τοῦ ἀναμαρτήτου Ἰησοῦ; Ὄχι, μυριάκις ὄχι! Ἡ ἀμέλεια τῆς ψυχῆς μας καὶ ἡ ἀδιαφορία διὰ τὴν σωτηρίαν μας εἶνε μέγα, εἶνε θανάσιμον ἁμάρτημα. Καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ ξεφύγωμεν τὴν θείαν ὀργήν. Ὁ Παῦλος μᾶς τὸ τονίζει σήμερον. Θὰ τιμωρηθῶμεν, λέγει. Θὰ τιμωρηθῶμεν σκληρῶς ἀλλὰ δικαίως.

Τί χρειάζεται λοιπόν; Φόβος καὶ προσοχὴ καὶ πίστις καὶ ὑπακοή. «Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μήποτε παραρρυῶμεν», παραγγέλλει ὁ Παῦλος. Χρειάζεται προσοχὴ καὶ ὑπακοή. Προσοχὴ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου. Ὑπακοὴ εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ Σωτῆρός μας. Μεγάλη προσοχή. Τελεία ὑπακοή. Αὐτὴ θὰ ἀποδιώξῃ τὸν νυσταγμὸν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀμέλειαν διὰ τὴν σωτηρίαν. Αὐτὴ θὰ μᾶς συγκρατήσῃ ἀπὸ τὸν κατήφορον τῆς ἁμαρτίας. Ἡ προσοχὴ καὶ ἡ ὑπακοὴ θὰ μᾶς ἀναδείξῃ ἀξίους τῆς σωτηρίας καὶ κληρονόμους τῆς αἰωνίου ζωῆς.

Ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον εὔκολα στενοχωρούμεθα—πολλάκις δὲ καὶ ἀπελπιζόμεθα—διὰ τὴν διόρθωσιν τέκνων, συγγενῶν, φίλων μας, ὅταν βλέπωμεν ὅτι ὅλαι αἱ προσπάθειαί μας ἐναυάγησαν, εἶναι ὅτι δὲν ἐχρησιμοποιήσαμεν ἀκόμη τὸ καλύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον μέσον. Ποῖον εἶναι αὐτό; Τὸ νὰ προσευχώμεθα εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν. Τὸ νὰ τοὺς ἐμπιστευώμεθα εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν πατρικὴν κυβέρνησιν τοῦ Θεοῦ.

ΗΘΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Ο ΓΑΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΣΕΒΕΙΑ

Θὰ ἔπρεπε νὰ προστεθῇ καὶ τὸ παρόν, διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν περὶ ἀδιαλύτου γάμου καὶ διαζυγίου σειρὰν τῶν ἄρθρων, ποὺ ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὰ προηγούμενα φύλλα. Ἐσημειώσαμεν εἰς προηγούμενον, ὅτι ὁ Κύριος ἀπαντῶν εἰς τὴν ἀπορίαν τῶν μαθητῶν, μήπως εἶναι συμφερωτέρα ἡ ἀποφυγὴ τοῦ γάμου, προκειμένου νὰ μὴ ἔχῃ κανεὶς τὸ δικαίωμα νὰ χωρίσῃ τὸν ἰδιότροπον σύντροφον, εἶπεν ὅτι τὴν ἀληθινὴν ἀγαμίαν δὲν ἠμποροῦν νὰ χωρέσουν καὶ ἐφαρμόσουν ὅλοι. Ἐκτὸς τῆς ἐξαιρετικῆς μερίδος τῶν κατὰ Χριστὸν παρθενευόντων, οἱ ἄλλοι θὰ τεθοῦν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τοῦ ἀδιαλύτου γάμου.

Ἀλλ' ὁ ζυγὸς οὗτος—προσθέτομεν τώρα—δὲν θὰ ἦτο τόσον βαρὺς ὅσον φαίνεται εἰς τοὺς ἐπιζητοῦντας τὴν διὰ τοῦ διαζυγίου ἀπαλλαγήν, ἐὰν ἀπ' ἀρχῆς ἔθεταν στερεώτερον θεμέλιον εἰς τὸν γάμον των. Ἐξηγούμεθα:

Διὰ πᾶσαν μὲν ἄλλην ὑπόθεσιν τοῦ βίου, ὑπόθεσιν πολλάκις μικρᾶς σπουδαιότητος καὶ μὴ συγκρινομένης πρὸς τὴν σπουδαιότητα τοῦ γάμου, οἱ ἄνθρωποι σκέπτονται· ἐξετάζουν πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἐξακριβωθῇ· συμβουλεύονται διακριτικωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους· τὴν κάμνουν ὑπόθεσιν προσευχῆς καὶ τὴν ἐξαρτοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸν οἱ εὐσεβέστεροι. Προκειμένου νὰ κάμῃ κανεὶς μίαν ἐπιχείρησιν, ὡς ἐν παραδείγματι, νὰ συναιτερισθῇ μὲ ἕνα ὁμότεχνον, νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς ἄλλον τόπον, νὰ κάμῃ ταξεῖδι κάπως μακρυνόν, σκέπτεται, ἐξετάζει, συμβουλεύεται, δὲν σπεύδει ν' ἀποφασίσῃ καὶ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν. Ἀλλὰ διὰ τὸν γάμον τοὐναντίον. Τὸν γάμον τὸν κάμνουν ζήτημα τυφλῆς ὥρας ἢ εὐτελῶν ὑπολογισμῶν!

Δυστυχῶς εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι, ποὺ δὲν ἀναμετροῦν τὴν σπουδαιότητα τοῦ ζητήματος· δὲν σκέπτονται ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τοῦ βίου των ἔργα καὶ στάδια· δὲν ἐξετάζουν τὸν χαρακτῆρα—πρὸ παντὸς τὸν χαρακτῆρα, τὸ ἦθος, τὴν ψυχικὴν κατάστασιν, τὴν πνευματικὴν περιουσίαν, τὴν ἀρετὴν τοῦ προσώπου, μὲ τὸ ὁποῖον θέλουν νὰ συνδέσουν τὸν βίον των· ἡ δὲ ἀρετὴ ἀποτελεῖ τὴν ἀνεκτίμητον προῖκα καὶ θέσιν καὶ ἀνωτερότητα τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν ἐξετάζουν σοβαρῶς τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ μὲ ἀχαρακτήριστον ἐπιπολαιότητα καὶ ἐλαφρότητα σπεύδουν νὰ παγιδεύσουν ἕνα πρόσωπον, ὡς ἐὰν τὸ πᾶν εἰς τὸ ζήτημα τοῦ γάμου εἶναι ἡ κατάκτησις ἑνὸς προσώπου, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ εἶναι ἀγνώστου παρελθόντος, ἀγνώστου ποιότητος, ἀγνώστων διαθέσεων. Ἢ κινοῦνται πρὸς τὸν γάμον ἀπὸ εὐτελῆ καὶ ἀνάξια πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐλατήρια· ἀπὸ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς προικός, μὲ τὸν ὁποῖον μεταβάλλουν τὸ μυστήριον εἰς ἐμπορικὴν συναλλαγήν, μὲ τὸν ὁποῖον κάμνουν ὄχι γάμον, ἀλλὰ ἀγορὰν «ἀνδραπόδου». Τὸ ἀνδράποδον ὅμως αὐτὸ αὔριον θὰ παρουσιασθῇ ὅτι εἶναι ἀνήμερον θηρίον, μὲ τὸ ὁποῖον ἡ συγκατοίκησις καὶ ἡ κοινὴ ζωὴ παρουσιάζεται ἀνυπόφορος.

Ἢ κινοῦνται ἀπὸ τὸν ματαιόδοξον, τὸν κούφιον καὶ ἀνάξιον τοῦ γάμου ἐγωϊσμὸν ἐκεῖνον, ποὺ ἐξετάζει μόνον ὄνομα, «τζάκι», κοινωνικὴν δῆθεν θέσιν, κάτω ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐνδέχεται νὰ κρύπτεται ὁ πλέον ἀκατάλληλος καὶ ἀσυμβίβαστος χαρακτήρ· ἐνῷ εἶναι ἀναντίρρητος ἀλήθεια

ὅτι τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἀξίαν τὴν δημιουργεῖ ἡ ψυχικὴ ἀνωτερότης, ὁ παιδαγωγημένος καὶ πειθαρχημένος καὶ ἀληθινὰ ἐξηυγενισμένος χαρακτήρ. Ἢ σύρονται πρὸς τὸν γάμον ἀπὸ μίαν αἰσθηματικὴν αἰχμαλωσίαν, ἀπὸ τυφλὰς ὁρμάς, αἱ ὁποῖαι κυριολεκτικῶς τυφλώνουν νοῦν καὶ μάτια· αἱ ὁποῖαι δὲν συνάπτουν στερεοὺς καὶ ἐπιτυχεῖς γάμους, ἀλλὰ πραγματικῶς παγιδεύουν θηράματα. Γάμος λοιπὸν μὲ τοιαῦτα σαθρὰ θεμέλια, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σταθῇ, νὰ μὴ καταλήξῃ, ὄχι ἔπειτα ἀπὸ χρόνια, ἀλλὰ συχνὰ ἔπειτα καὶ ἀπὸ ὀλίγους μῆνας, εἰς φιλονεικίας καὶ μάχας, εἰς τὸ διαζύγιον ἢ καὶ εἰς τὸ περίστροφον; Ἰδοὺ διατί ἀποτυγχάνουν οἱ γάμοι.

Τὸ συμπέρασμα λοιπὸν τοῦ ὅλου ζητήματος εἶναι τοῦτο: Ὁ Κύριος νομοθετήσας τὸν γάμον ἀδιάλυτον, καλεῖ ὅλους ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ εἶναι Χριστιανοί, καὶ ὄχι εἰδωλολάτραι μὲ ὄνομα χριστιανικόν, νὰ ἀναμετρήσουν τὴν σπουδαιότητα τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου καὶ ἔπειτα νὰ προχωρήσουν. Νὰ καθαρίσουν πρῶτον τὸ παρελθόν των μὲ μετάνοιαν εἰλικρινῆ· διότι ὁ γάμος δὲν ἱδρύθη, διὰ νὰ σκεπάσῃ εὐσχήμως ἕνα βρωμερὸν παρελθὸν καὶ ἕνα ἀμετανόητον παρόν, οὐδὲ εἶναι δυνατὸν νὰ μεταδώσῃ χάριν εἰς πρόσωπα ξένα πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ πρὸς τὰ μυστήρια ποὺ παρέχουν τὴν χάριν Του. Ἀφοῦ δὲ καθαρίσουν τὸ παρελθόν των καὶ ἀποφασίσουν νὰ ζήσουν ὡς Χριστιανοί, τότε νὰ σκεφθοῦν ψυχραίμως, νὰ συμβουλευθοῦν ἐμπειροτέρους, νὰ προσευχηθοῦν—πρὸ παντὸς νὰ προσευχηθοῦν καὶ νὰ ἐξαιτήσουν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὸν γάμον των· διότι «παρὰ Κυρίου ἁρμόζεται γυνὴ ἀνδρί»· ὁ Θεὸς προσαρμόζει τὸν κατάλληλον σύζυγον εἰς τὴν κατάλληλον σύζυγον, ἐὰν βεβαίως οὗτοι εἶναι ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ, λέγει ἡ Ἁγία Γραφή. Ὅταν δὲ ἅπαξ ἀποφασίσουν καὶ ἔλθουν εἰς γάμον, πρέπει νὰ τὸ πάρουν καὶ τοῦτο ἀπόφασιν, ὅτι τὸν γάμον δὲν τὸν λύει πλέον οὔτε ἡ «ἀδιάλλακτος ἀντιπάθεια», οὔτε τὸ «ἀσυμβίβαστον τοῦ χαρακτῆρος», οὔτε ἡ ἀκόμη ἀντιχριστιανικωτέρα «κοινὴ ἀμφοτέρων συναίνεσις». Διότι ὅλα αὐτὰ εἶναι εὔσχημα μέσα, ποὺ διευκολύνουν τὴν μεταβολὴν τοῦ γάμου εἰς ἐναλλαγὴν συζύγων καὶ συγκεκαλυμμένην μοιχείαν. Ὅπου δὲ τοιαῦτα διαζύγια εἰσχωροῦν καὶ νέοι γάμοι συνάπτονται, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπαναληφθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου λεχθὲν πρὸς τὴν Σαμαρεῖτιδα: «Καλῶς εἶπας, ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνήρ».

Μὰ τότε ἤμουν ἀπερίσκεπτος νέος, θὰ μοῦ εἴπῃς· ἐζοῦσα εἰς τὴν ἄγνοιαν καὶ τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἔμπλεξα μὲ σύντροφον δύσκολον. Πῶς νὰ ὑποφέρω τώρα τὸ βάρος αὐτό;

Τώρα κάμε το ζήτημα γυμνασίας καὶ ἀσκήσεως εἰς τὴν ἀρετήν. Ἐὰν εἶναι φορτικὸς πλέον ὁ γάμος, λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἐνθυμήσου ποίους ἐμακάρισεν ὁ Κύριος καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι εἶναι εὔκολος· δηλαδὴ ὁ ταπεινός, ὁ πρᾶος, ὁ εἰρηνοποιός, ὁ ἐλεήμων, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διώξῃ τὴν σύζυγόν του; ὁ συμφιλιώνων καὶ συμβιβάζων ἄλλους, πῶς αὐτὸς θὰ εὑρίσκεται εἰς διάστασιν μὲ τὴν σύζυγόν του;

Ζήτημα λοιπὸν εὐσεβείας, ζήτημα χριστιανικῆς μορφώσεως εἶναι καὶ τὸ ζήτημα τοῦ ἰσοβίου γάμου, ὅπως καὶ ἡ ὅλη ζωὴ καὶ εὐτυχία τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ παρὸν καὶ εἰς τὸ αἰώνιον μέλλον.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Ἡ σκληρὰ αὐτὴ φράσις παρήγαγε τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα· ἐξήγειρε τὴν ὀργὴν τῆς Βερενίκης καὶ παρέσχεν εἰς τοὺς δύο ἐπισκέπτας τὴν εὐκαιρίαν νὰ διασκεδάσουν ἀκριβῶς μὲ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ζηλοτυπίαν τῆς οἰκοδεσποίνης.

—Τολμοῦν νὰ τὰ λέγουν αὐτὰ γιὰ μένα; ἠρώτησεν ἐκείνη καὶ τὰ μάτια της ἔλαμψαν σὰν γυαλιστερὸ ἀτσάλι.

Ἡ εὐφυεστάτη καὶ ἰσχυροτάτη γυναῖκα γίνεται ἡ πλέον εὔκαμπτος καὶ εὐπαθής, ἂν ἁπλῶς τῆς ἐξεγείρετε τὴν ζηλοτυπίαν της· δὲν ὑπάρχει τίποτε, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ πιστεύσῃ καὶ νὰ μὴ δεχθῇ, ἀρκεῖ τοῦτο νὰ εἶναι ἀκριβῶς κάθε τι, τοῦ ὁποίου ἡ ἀποδοχὴ θὰ τὴν λυπήσῃ καὶ θὰ τὴν πληγώσῃ.

Μὲ τὴν φαντασίαν της ἡ Βερενίκη εἶδε τὰ βλέμματα, τὰ μειδιάματα, τὰ νεύματα καὶ τὰς συγκεκαλυμμένας εἰρωνείας πολλῶν φίλων της γυναικῶν, αἱ ὁποῖαι, ὡς ἐφαντάζετο, ἐχρησιμοποίουν τὸν καιρόν των, νὰ τὴν οἰκτείρουν ἢ νὰ εἰρωνεύωνται τὸν ἐξευτελισμόν της. Ἡ ὑπερηφάνειά της καὶ ἡ ματαιοδοξία της εἶχε πληγωθῆ τρομερά. Καὶ ἡ ἀγαπητὴ φίλη της Δακία, μὲ τὴν γυναικείαν πονηρίαν καὶ τὴν ζωηράν της ἐπιθυμίαν, δὲν ἀφῆκε νὰ τῆς διαφύγῃ ἡ εὐκαιρία, ὅπως ρίψῃ τὸ ὀξὺ βέλος ἐκεῖ ποὺ πρέπει.

—Ἀλήθεια, εἶπε, τὰ λέγουν, καὶ μάλιστα τώρα σὲ περιγελοῦν διὰ τὴν ἀφοσίωσίν σου.

—Ἦλθες ἐδῶ γιὰ νὰ μοῦ πῇς αὐτὰ τὰ πράγματα; ἠρώτησε μὲ πικρίαν τὸν Τιγγελιανόν.

—Ὄχι, ἀλλὰ διὰ νὰ σὲ ἐξυπηρετήσω, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, προσποιούμενος φιλοφρόνησιν.

—Πῶς ἠμπορεῖς νὰ μὲ ἐξυπηρετήσῃς;

—Ἐὰν σὲ βοηθήσω νὰ ἐκδικηθῇς.

—Νὰ ἐκδικηθῶ τὴν κόρην αὐτήν, τὴν Μερκίαν; εἶπεν ἡ Βερενίκη μὲ μεγίστην περιφρόνησιν διὰ τὴν ὑποτιθεμένην ἀντίπαλόν της.

—Καὶ τὸν Μᾶρκον, ὑπέλαβεν ὁ πανοῦργος ἀξιωματικός.

—Πῶς; ἠρώτησεν ἡ Βερενίκη.

—Ἰδού. Γνωρίζεις, ὅτι ὁ Μᾶρκος ἔχει ἀπόλυτον ἐξουσίαν νὰ δικάζῃ καὶ νὰ τιμωρῇ αὐτοὺς τοὺς Χριστιανούς. Αὐτὸς ἔκρινε καλὸν νὰ λυπηθῇ αὐτὴν τὴν κόρην, τὴν Μερκίαν, καὶ τὴν κρατεῖ αἰχμάλωτον εἰς τὸ μέγαρόν του.

—Αὐτὰ νὰ τὰ εἴπῃς εἰς τὸν Νέρωνα καὶ ὄχι σὲ μένα, ἀπήντησε ψυχρῶς ἡ Βερενίκη.

—Τί;

—Γιατί ὄχι;

—Καὶ ἡ Ποππαία; ἠρώτησεν ὁ Τιγγελιανὸς ἀνταλάσσων μὲ τὸν Λικίνιον ἕνα βλέμμα, ποὺ ἐξέφραζε τὸν φόβον του διὰ τὰς συνεπείας μιᾶς τοιαύτης πράξεως ἐκ μέρους του. Ἐὰν ἐκείνη ἐμάθαινεν, ὅτι ἐγὼ προσεπάθουν νὰ δυσφημίσω τὸν Μᾶρκον, ἀλλοίμονόν μου.

—Τί προτείνετε λοιπόν; ἠρώτησεν ἠρέμως ἡ Βερενίκη.

—Σεῖς ἡ ἰδία νὰ ἐπισκεφθῆτε τὴν Ποππαίαν· νὰ τῆς ὁμιλήσετε διὰ τὴν παραφροσύνην τοῦ Μάρκου καὶ νὰ τὴν πείσετε νὰ ἐξασκήσῃ τὴν ἐπιρροήν της εἰς τὸν Νέρωνα, διὰ νὰ παραδώσῃ τὴν κόρην ἐκείνην εἰς τοὺς λέοντας.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα.

Μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων καὶ σοβαρωτέρων ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων διὰ μακροῦ ἄρθρου ἠσχολήθη μὲ τὸ «δημογραφικὸν» λεγόμενον πρόβλημα. Καὶ εἰδικῶς μὲ τὴν μείωσιν τοῦ πληθυσμοῦ, τὸν ὁποῖον παρουσιάζουν διάφορα Κράτη, ἕνεκα τῆς ἀποφυγῆς τῆς γεννήσεως τέκνων διὰ τῶν «νεομαλθουσιανικῶν» μεθόδων, ἕνεκα τῶν ἐκτρώσεων καὶ τῶν βρεφοκτονιῶν. Τὸ ζήτημα ἀπασχολεῖ ἰδιαιτέρως κατὰ τὴν τρέχουσαν περίοδον τὸν διεθνῆ Τύπον. Διότι ἡ ἐλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ ἑκάστου Κράτους, εἶναι ἕνα εἶδος αἱμορραγίας, ἐξασθενήσεως, μαρασμοῦ, ὁ ὁποῖος τὸ προσφέρει λείαν εἰς τὸν ἰσχυρότερον γείτονα. Ἡ ἑλληνικὴ ἐφημερίς, ἐξετάζουσα τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους καὶ εἰς τὴν χώραν μας ἐδημιουργήθη τὸ πρόβλημα τοῦτο, θεωρεῖ ὡς κυριωτέρους «τὴν ὑποχώρησιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, τὴν παραμέλησιν τῶν βασικῶν ἀστικῶν ἀρχῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἀρετῆς, τὸν πιθηκισμὸν καὶ τὴν μίμησιν ξενικῶν ἐθίμων, τὰ ὁποῖα οἱ ὑγιεῖς καὶ ζωτικοὶ ξένοι λαοὶ ἐγκατέλειψαν, τὴν ἀπόδοσιν πολὺ μεγαλυτέρας σημασίας εἰς τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα παρὰ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν σημασίαν τῆς ζωῆς». Φρονεῖ δὲ ὅτι σπουδαῖος παράγων πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου εἶναι καὶ «ἡ θαρραλέα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνάληψις κοινωνικῶν καθηκόντων».

Ἡ σιγὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλ' ἐνῷ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἔχει ἐκφράσει σαφῶς καὶ διὰ προσφάτων ἐγκυκλίων τὸ φρόνημά της· ἐνῷ ἡ Ἀγγλικανικὴ ἠσχολήθη δὶς διὰ τῶν μεγάλων, κατὰ τὸ 1920 καὶ 1930, Συνεδρίων τοῦ Λάμπεθ, πλῆθος δὲ δημοσιευμάτων καὶ συγγραμμάτων Κληρικῶν της ἔφερεν εἰς φῶς, ἡ ἰδική μας Ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ, δυστυχῶς, σιωπῶσα καὶ ἀδρανοῦσα διὰ τὸ μεγίστης ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς σημασίας ζήτημα τοῦτο. Ἀσφαλῶς πολλοὶ Χριστιανοὶ σύζυγοι δὲν θὰ μετέβαλλον τὸν γάμον των εἰς παλλακίαν, δὲν θὰ κατήντων παιδοκτόνοι διὰ τῶν ἐκτρώσεων, ἐὰν ἤκουον τὴν φωνὴν τῆς Ἐκκλησίας· δὲν θὰ ἔμεναν οἱ πνευματικοὶ ἐλεύθεροι νὰ κανονίζουν κατὰ τὴν ἰδίαν ἀδιαφώτιστον κρίσιν ζητήματα τοιαῦτα, καθημερινῶς κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως παρουσιαζόμενα, ἐὰν καθωδηγοῦντο ὑπὸ τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας.

Γνωρίζουν οἱ ἀναγνῶσται τοῦ παρόντος φύλλου ποσάκις κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν διετέθησαν αἱ στῆλαί του διὰ τὸ ζήτημα αὐτό, καὶ ὅτι εἰδικὸν σύγγραμμα ἐγράφη καὶ ἐκυκλοφόρησεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἀνεκινήθη καὶ τὸ ζήτημα τοῦ πολιτικοῦ γάμου, ὁ ὁποῖος ἐτέθη εἰς τὸ σχέδιον τοῦ νέου Ἀστικοῦ Κώδικος καὶ μὲ τὸν ὁποῖον ἠσχολήθη καὶ θὰ ἀσχοληθῇ ἡ Ἐκκλησία μας, ἀναδημοσιεύομεν τμῆμα κυρίου ἄρθρου, τὸ ὁποῖον πρὸ τετραετίας ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1072 τῆς 10 Ἰανουαρίου 1933 φύλλον τῆς «Ζωῆς»:

«Ἐνῷ τόσαι ἠκούσθησαν—ἔγραφε τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο—φωναὶ τολμηραὶ καὶ προτροπαὶ εἰς ἠθικὴν ἀποστασίαν, διὰ νὰ μὴ τὰς χαρακτηρίσωμεν ἄλλως πως, μία μόνον φωνὴ δὲν ἠκούσθη ἡ φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὅτι δὲ ἡ Ἐκκλησία ἐπεβάλλετο νὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ νὰ σημειώσῃ ἀντίδρασιν κατὰ τοῦ αὐτόχρημα ἀνατρεπτικοῦ καὶ μπολσεβικικοῦ κηρύγματος τῶν πολιτικῶν τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος (! !)—ὡς γνωστὸν οἱ μπολσεβῖκοι ἐνομιμοποίησαν τὰς ἐκτρώσεις καὶ εἰσήγαγον εἰς εὐρεῖαν ἀκτῖνα τὰς νεομαλθουσιανὰς μεθόδους—δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ ἀποδείξωμεν ..... Ἀλλὰ σιγῶσα ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τοιούτων ζωτικῶν ζητημάτων, μάλιστα δὲ ἐπὶ φθορᾷ καὶ πνευματικῇ ζημίᾳ τοῦ ποιμνίου αὐτῆς, εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι λαμβάνει μόνη της τὴν θέσιν τοῦ πέμπτου τροχοῦ ἐν τῷ κοινωνικῷ ἅρματι καὶ παρουσιαζομένη ἐντελῶς ἀσυγχρόνιστος κινδυνεύει νὰ χάσῃ ὁλοτελῶς τὸ κῦρός της. Ἂς μὴ ξεχάνουν οἱ ἐκκλησιαστικοί μας ἄρχοντες, ὅτι τὰ κηρύγματα ὑπὲρ τοῦ νεομαλθουσιανισμοῦ τόσον εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν συνεδυάσθησαν καὶ μὲ τὸν πολιτικὸν γάμον. Ἐὰν δὲ αὔριον ὁ αὐτὸς συνδυασμὸς παρουσιασθῇ καὶ ἐνταῦθα, ἡ φωνή των τότε δὲν θὰ ἀκουσθῇ μόνον ὀψίμως, ἀλλ' ἴσως καὶ ὑπόπτως. Καὶ δὲν εἶνε παράδοξον νὰ εὑρεθῶσιν αὐθάδεις καὶ ἀναίσχυντοί τινες, οἱ ὁποῖοι νὰ τοὺς εἴπουν: «Φωνάζετε τώρα, διότι θίγονται τὰ οἰκονομικά σας συμφέροντα»!

«Ψευδομανία».

Γνωστὸς λογοτέχνης καὶ ἀκαδημαϊκὸς διὰ δύο χρονογραφημάτων ἑσπερινῆς ἐφημερίδος περιέγραψε τὴν «ψευδομανίαν», τὴν μεγάλην ἀσθένειαν τῆς ψευδολογίας, τῆς ψευτιᾶς, ποὺ δέρνει ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. «Δυστυχῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, γράφει, παίρνομεν πολὺ ἐλαφρὰ τὸ ψέμμα. Κανένας δὲν θεωρεῖται ἀτιμασμένος, διότι ἐφωράθη ψευδολογῶν, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλους πολιτισμένους λαούς. Κανένα παιδὶ δὲν τιμωρεῖται ἀναλόγως ἀπὸ τοὺς γονεῖς του ἢ τοὺς διδασκάλους του, διότι εἶπε ψέμματα, ἐνῷ τιμωρεῖται γιὰ ἄλλα ἀσήμαντα καὶ χωρὶς ἠθικὰς συνεπείας παραπτώματα. Κανεὶς δὲν διέκοψε ποτὲ τὰς σχέσεις του πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ποὺ τὸν ἐγέλασε μ' ἕνα χονδροειδὲς καὶ σκόπιμον ψέμμα. Κυρώσεις κατὰ τῆς ψευδολογίας δὲν ὑφίστανται. Ἑπομένως, ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, οἱ Ἕλληνες ψευδολογοῦν, ὅπως ἀναπνέουν. Κανένας δὲν προσβάλλεται, ἂν τὸν πῇ ὁ ἄλλος ψεύτην, ὅπως θὰ συνέβαινεν ἀλλοῦ».

Καὶ συνεχίζει:

«Μικροὶ καὶ μεγάλοι, πλούσιοι καὶ φτωχοί, ὑπηρέται καὶ κύριοι ἀνταλλάσσουν διαρκῶς ψέμματα μεταξύ των. Τὰ παιδιὰ λένε ψέμματα στοὺς γονεῖς καὶ οἱ γονεῖς λένε ψέμματα στὰ παιδιά τους. Κάποτε μάλιστα τὰ προπαιδεύουν φιλοστόργως εἰς τὴν τέχνην τῆς ψευτιᾶς: Παυλάκη, ἂν σ' ἐρωτήσῃ ἡ μαμᾶ τί ὥρα ἦρθα στὸ σπίτι, νὰ πῇς πῶς ἔχω δύο ὧρες ποὺ εἶμαι ἐδῶ. —Μέσα εἶναι ὁ κύριος; Ὄχι, κύριε, ἐβγῆκε... ἀπαντᾷ ἡ ὑπηρέτρια». Ἡ δὲ ὑπηρέτρια ἦλθεν ἀπὸ τὸ χωριὸ εἰς τὴν πολιτισμένη Ἀθήνα, διὰ νὰ μάθῃ ὅτι ψεύδονται καί... «μεγάλοι κύριοι»!

«Συστηματικὴ ἐκστρατεία».

Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι οἱ τόσον συχνοὶ ὅρκοι γίνονται διὰ νὰ ἀσφαλίσουν κατὰ τῆς νεοελληνικῆς ψευτιᾶς. Ματαία ἐλπίς!

«Συνάρτησις τῆς ἑλληνικῆς ψευδολογίας—ἐξακολουθεῖ ὁ ἴδιος ἀκαδημαϊκός—εἶναι ἡ μανία τῶν ὅρκων, ποὺ χαρακτηρίζει τοὺς Ἕλληνας. Κανένας λαὸς δὲν ὁρκίζεται τόσον πολὺ καὶ τόσον συχνὰ ὅσον οἱ Ἕλληνες. Ὁρκίζονται γιὰ ψύλλου πήδημα. Κατεβάζουν ὅλους τοὺς ἁγίους ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Τρῶνε, φανταστικῶς, κἄποτε καὶ αὐτὰ τὰ κόκκαλα τοῦ πατέρα των..... Καὶ ὅμως, καὶ αὐτὸς ποὺ τρώει τὰ κόκκαλα τοῦ πατέρα του καὶ αὐτὸς ποὺ προσφέρει τὸ μάτι του θυσίαν εἰς τὴν ἀλήθειαν, σᾶς ἔχουν πῆ ψέμματα. Διότι, ἂν εἶχαν συνηθίσει νὰ λένε τὴν ἀλήθειαν, δὲν θὰ ὡρκίζοντο. Δὲν θὰ κατεδέχοντο νὰ ὁρκισθοῦν, δὲν θὰ ὑπέμεναν οὔτε στιγμήν, νὰ τοὺς πάρῃ ὁ ἄλλος γιὰ ψεῦτες».

Πολὺ δὲ ὀρθῶς φρονεῖ ὅτι «χρειάζεται μία συστηματικὴ ἐκστρατεία ἐκ μέρους τῆς ἐκκλησίας, τοῦ σχολείου, τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἀστυνομίας ἀκόμη ἐναντίον τοῦ τρομεροῦ αὐτοῦ ἐλαττώματος, ποὺ ἐξευτελίζει τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν, ταπεινώνει τὸν χαρακτῆρα καὶ γίνεται ἀφορμὴ πολλῶν ἄλλων κακῶν, διότι ὁ ψεύστης γίνεται καὶ κλέφτης καὶ ἀπατεὼν καὶ ἱκανὸς νὰ διαπράξῃ κάθε εἴδους ἀτιμίαν».

Ἀλλὰ θὰ ἀρχίσῃ κανεὶς τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν;

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν 28 Μαρτίου θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ. ναούς:

Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5.

Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.

Ἁγ. Τριάδος Πειραιῶς ὁ κ. Π. Τρεμπέλας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5.

Ἁγίων Ἀναργύρων (Ν. Ἰωνίας) ὁ κ. Ἀχ. Παπαθανασόπουλος ὁμιλῶν καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5· Ἁγ. Ζώνης ὁ κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν οἱ κ. κ. Ἰωάν. Καψιμάλλης ἐν Καβάλᾳ· Εὐστ. Μπιλάλης ἐν Σέρραις· Ἀντ. Λαζαρίδης ἐν Ναούσῃ· ἱεροδ. Χαρ. Δέδες ἐν Μυτιλήνῃ· ἱεροδ. Πάμφιλος Παπαγιάννης ἐν Καλάμαις· Ἀθ. Φραγκόπουλος ἐν Χανίοις· Περικλῆς Φωτόπουλος ἐν Ρεθύμνῳ· Κωνστ. Χρόνης ἐν Ἡρακλείῳ· Δημ. Παπαδημητρίου ἐν Χίῳ· Δημ. Ρέβελας ἐν Ἰωαννίνοις· Γ. Γεωργαντόπουλος ἐν Ἀκαρνανίᾳ· Χαρ. Βασιλόπουλος ἐν Αἰτωλικῷ καὶ Νεοχωρίῳ· Λάζαρος Χατζηθέμελις ἐν Κύπρῳ καὶ Χρ. Παπαγιάννης ἐν Λάρνακι (Κύπρου).

Τύποις «ΖΩΗΣ»—Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι